

1741, 7 b. 8 / 30

DISSERTATIONE QUINTA

IMPVTATIONEM CVLPAE
CIRCA
CONTRACTVS EMPHYTEVSEOS,
SOCIETATIS ET MANDATI

DEO FAVENTE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGA-
RIAE ET WESTPHALIAE LANDGRAVIO THVRINGIAE MAR-
CHIONE MISNIAE COMITE PRINCIPALIS DIGNITATIS HEN-
NEBERGICO COMITE MARCAE RAVENSBERGAE SAYNAE
ITEM AC WITTGENSTEINI DYNASTAE
RAVENSTEINI RELIQA

DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO

EX CONSENSV

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRAESIDE

DN. IO. IVST. SCHIERSCHMIDIO

IVR. VTR. ET PHILOS. DOCT.

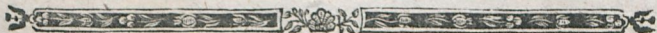
PROF. PHIL. PVBL. ET REGIMINIS SAXO-ISENACENSIS ADVOCATO
PRAECEPTORE AC PATRONO SVO PIE COLENDO,
PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBIIICIT

RESPONDENS ET AVTOR

GOTTL. FRIDER. AMAND. TRAVTMANNVS,
IENENSIS L. L. ET PHILOSOPH. CVLT.

AD DIEM

FEBRVARIJ M DCC XLI.

IENAE, LITTERIS IO. CHRISTOPH. CROEKERI.

VI?
let,
voto omnigenae
cit
VS I. V. D.
S.

QVE
DENTI
TISSIMO
N.

urus ;

12, 143

7-8

7

50

DISSELTATIONE CIVITA
IMPVTATIONEM CVLPAE
CONTRACTVS HETHTVSOS
SOCIETATIS ET MANDATI

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO
D O M I N O

GVILLIELMO HENRICO
DOMINO HOSTINO FONDE CLEMENTISSIMO

ILLVSTRIS AC TORVM ORDINIS

DN. IO. IVST. SCHIERSCHMIDIO
PROF. THEO. PUBL. ET DOMINVS FAXO. RENACIENSIS ABOCATO
PRAESIDIUM AC PRAESIDIO NO BIS COLLEGI
PACIDO BRVITIVM EXAMINIS SVBICIT

GOTTL. FRIDER. AMAND. TRAVTMANNVS
IENNENSIS L. ET PHILOSOPH. CAN.

IN DIEBVS
LITTE. LITTE. IO. CIVITATIS CANTONIS

178-12-13

7-8

PERILLVSTRI, GENEROSISSIMO
ATQVE
EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO
IOANNI HARTMVTHIO
GAERTNER
DE GRVNECK ETC.

SERENISSIMI DVCIS SAXO - ISENA-
CENSIS MINISTRO STATVS PRIMARIO,
CONSILIARIO INTIMO,
REGIMINIS NON MINVS ISENACENSIS
AC COLLEGII CAMERALIS ATQVE SVPREMI
SENATVS ECCLESIASTICI IBIDEM PRAE-
SIDI LONGE-MERITISSIMO,
RELIQVA

DOMINO SVO GRATIOSISSIMO.

7

MAECENATI OMNIVM
OPTIMO
SALVTIS SVAE STATORI AC
PROMOTORI BENIGNISSIMO
IN PERPETVAM
GRATI PARITER ANIMI
AC
OBSERVANTISSIMAE CLIENTELAE
TESSERAM
CVM
SVMMAE AC OMNIGENAE PROSPERITATIS
VOTO
HOCCE
QVIDQVID EST SPECIMINIS ACADEMICI
HV MILLIMO OBSEQVII CVLTV
D. D. D.
AVTOR ET RESPONDENS.

14218-92143

§. I.

CONTRACTVM EMPHYTEUTICARIVM
ad contractus consensuales Dnus Praefes
§. 18. Lib. III. Tit. 2. Elem. Iur. ciuil.
retulit, et ibidem secundum mentem

ICtorum definiuit, quod sit contractus consensualis de do-
minio vtili rei immobilis, sub lege meliorationis annuae-
que pensionis, in recognitionem dominii directi, in alte-
rum transferendo L. 1. et seq. C. de iur. emphyt. Cum
itaque contractus ordinarie gratuiti non sint §. 8. Diss. II. :
concludere licet, quod ab initio huius contractus pro
translatione dominii pretium quoddam licet exiguum do-
mino directo conferatur, indeque *contractus emphyteutica-
rius ab initio emtioni venditioni similis fiat*, conf. §. 19. L. III.
tit. 2. diſt. Element. Ast cum dominus vtilis *postea meliora-
tionem* et annuam pensionem, in recognitionem dominii
sui domino directo praestandam, promiserit; inde *inter
istum contractum et locationem conductionem rerum quaedam
similitudo intercedere videtur* §. 1. Diss. IV, quam vberiori ca-
lamo exponere animus est, ut deinde ope principii redu-
tionis ea, quae in locatione conductione ex principiis
communibus Dissertatione quarta determinata sunt, ad
hunc emphyteuticarium contractum transferre possim.

A

§. II.

§. II.

PENSIONEM in genere definire possumus per quantitatem quandam utilitatis alteri propter benefactum conferendam. Cum itaque rei externae, cui pretium vel vulgare, vel vniuersale inhaeret, quaedam utilitatis quantitas vel saltim opinione hominum inhaereat §. 80. 86. Lib. III. Tit. 1. Element. Dni Praefidis; apparet, *pensionem esse genus, et in re externa, cui vel pretium vulgare vel vniuersale inhaeret, consistere posse*: Attamen vsus loquendi communis et civilis Romanus magis pro vna specie, qua *pensio pro pecunia sumitur*, militat L. 55. ff. de condit. ind. L. 39 §. 1. ff. de Leg. L. 27. §. 2. ff. de hered. pet. Quamquam non negaueris, quod termino pensionis quoque pro altera specie in vita communi utamur.

§. III.

In contractu emphyteuticario emphyteuta quotannis pensionem in recognitionem domini utilis in dominum directum transferre debet (§. 1.). Dominium utile inuoluit partem proprietatis cum iure vtendi fruendique re (§. 23. Sect. II. Elem. Iur. ciu.). Quare in contractu emphyteuticario emphyteuta quotannis pensionem quandam, in recognitionem partis proprietatis et iuris re immobili vtendi fruendique sibi ab altero collati, in alterum scilicet dominum directum conferre debet. Sed pensio est quantitas utilitatis alteri propter benefactum conferenda (§. 2.), et genus quidem constituit, quod vel rem externam, cui pretium vulgare inhaeret, tanquam vnam speciem, vel pecuniae quantitatem, tanquam alteram, seu magis ordinariam speciem inuoluit (§. cit.). Quare contractus emphyteuticarius redit ad contractum, quo vnus alteri quotannis pensionem, quae ordinarie certa pecuniae summa est, (vel aliud, quod eidem substituitur), in recognitionem partis proprietatis et iuris re immobili vtendi

CIRCA CONTRACT. EMPHYTEUTICARIVM.

vtendi fruendique sibi ab altero collati, in dominum directum conferre debet. Si praescindere velis a parte proprietatis, in contractu emphyteutico inuenies contractum, quo vnus quotannis ordinarie certam pecuniae summam, vel aliud, quod pecuniae substituitur, in recognitionem iuris re immobili alteri propria vtendi fruendique sibi ab altero collati, in alterum transfert. Verum contractus, quo vnus alteri, pro vsu rei externae alteri propriae determinatae, certam pecuniam reuerata vice per aliquot annos confert, inuoluit locationem conductionem rerum non-transitoriam (§. 4. Diss. IV.). Vnde constat, quod in contractu emphyteutico post consummationem plurima deprehendamus, quae locationem conductionem rerum non-transitoriam efficiunt. arg. §. 3. Inst. de locat. L. 1. ff. Si ager vectig. et STRAVCHII Diss. XV. §. 33.

SCHOLION.

Priori quartae dissertationi annexa fuit dissertatio epistolica, in qua euicta fuit seruitus temporaria, locatione conductione constituta. Eandemque seruitutem iure quidem naturali firmam esse atque stabilitam asserimus, licet ius germanicum, quod saepe numero contra iuris Romani tenorem iuri naturali inhaeret, istam seruitutem temporariam ignoret. Verum ex legis primae sphaera primo Pandect. si ager vectig. pet., quam ad §. praesentem allegauimus, apparet, ius romanum a nostra, quam in citata Dissertatione epistolica asseruimus, sententia non plane recedere. Verba legis citatae ita sonant: *Qui in perpetuum fundum fruendum conduxerunt a municipibus, quamuis non efficiantur domini, tamen placuit competere eis in rem actionem aduersus quemuis possessorem: sed et aduersus ipsos municipales.* Ex hac itaque lege intuitiue cognoscimus, ius romanum eis, qui in perpetuum fundum fruendum conduxerunt, ius quoddam reale a dominio diuersum concedere. Is enim, cui actio in rem contra quemcumque possessorem competit, habet ius reale. Cum itaque isti, qui in perpetuum fundum fruendum conduxerunt a municipibus, domini non efficiantur; fundus, quem in perpetuum fruendum conduxerunt, manet res corporalis municipibus propria: porro duntaxat illis

istis conductoribus in lege concedatur ius reale; ex lege citata colligere licet, ius romanum istis conductoribus concedere ius perpetuum in fundum municipibus proprium, h. e. in rem alienam corporalem, in vtilitatem istis conductoribus constitutum. Verum ius in rem alienam corporalem in nostram vtilitatem constitutum dicitur seruitus (§. 1. L. 2. tit. 6. Elem. iur. ciu. Dn. Praef.). Quare ex hac lege vtiq; inferre possumus seruitutem perpetuam locatione conductione perpetua etiam iure romano constitutam. Quae seruitus secundum significatum vocis frui, vsufructum attamen non personalem, sed perpetuum efficeret. Haec itaque lex nobis rationem subministrat, vsufructum in perpetuum et temporarium diuidere, vterque autem vel lucratiuus esse potest, vel onerosus, adeo vt locatione conductione perpetua vsufructus perpetuus, sed onerosus substituatur, et locatione conductione temporaria quoque constituatur vsufructus temporarius onerosus principis iuris Romani haud repugnans. Et haecce nostra principia in causis quoque controversis magna nobis asserere possunt adiumenta, cum nimirum ex argumento legum ab vsufructuario ad conductorem concludere possumus, iis scilicet in casibus, in quibus in vtroque eadem rationes obtinent.

§. IV.

Contractus emphyteuticarius ab initio ad emtionem venditionem, ex post facto autem ad locationem conductionem rerum non-transitoriam propius accedit (§. 1. 3.). Quare contractus emphyteuticarius mixtus esse videtur.

§. V.

Ex contractu emphyteuticario ab initio quidem dominus directus vel pretium aliquod, licet, propter inexcultam emphyteusin, exiguum, accipit, quod autem reiterata quotannis pensione auctum, translato dominio vtili rei immobilis substituitur; deinde quoque emphyteuta melioratione rei emphyteuticarum propriam non minus quam domini directi promouet vtilitatem (§. 1. 3.). Vtilitas itaque, quam dominus directus et emphyteuta ex hoc contractu percipiunt, sequentibus annis aequalis redditur.

Quare

CIRCA CONTRACT. EMPHYTEVTICARIVM. 3

Quare dominus directus et emphyteuta ex hoc contractu ad diligenti-
am mediam sibi inuicem exhibendam, et inde ad damna le-
ui culpa data reparanda obligantur (§. 29. Diff. II.). Conf.
STRVVI syntagm. Iur. Ciu. Exerc. 14. §. 33.

§. VI.

Si emphyteuta pro transferendo dominio vtili rei im-
mobilis pretium quoddam promittit, tunc contractus
emphyteuticarius ab initio emtioni venditioni similis red-
ditur (§. 1.). Sed in emtione venditione sub conditione
scripturae conficiendae ante confectam scripturam peri-
culum est penes venditorem, postea penes emtorem, vnus
tamen alterum ad scripturae confectionem adigere valet
(§. 52. Diff. III.). Quare in contractu emphyteuticario sub con-
ditione scripturae super ipso conficiendae inito, quo emphyteu-
ta pretium promisit, ante confectionem scripturae periculum est
penes dominum directum, et subsecuto interitu emphyteuta ad
pretium quidem minus, post eam autem etiam ad pretium sol-
uendum obligatur. Interea tamen vnus ex his contrahenti-
bus alterum, qui scripturae confectionem sibi sumfit, ad
eam adigere valet.

COROLL.

Malum ex mora alterius contrahentis subortum alteri ad
interessè imputatur (§. 39. Diff. II.). Quodsi itaque emphyteu-
ta moras nectit in conficienda ista super contractu scripturae,
tunc ad interessè domino directo obligatur, si res etiam solo ca-
su perierit.

§. VII.

In contractu emphyteuticario sub conditione resolutiua inito,
quo emphyteuta pretium promisit, periculum est penes emphy-
teutam, et inde subsecuto interitu rei ad pretium domino directo
soluendum obligatur (§. 1. h. 1. et 70. Diff. III.). Porro quo-
que si emphyteuta arrham dederit, tum quoque periculum est
penes

penes emphyteutam, et ipse, subsecuto interim vel subsecuta poe-
nitentia a domino directo arrhae restitutionem non exigit (§. 19.
Diff. III.); at tamen subsecuta domini directi poenitentia du-
plum arrhae exigit. Conf. §. 14. Lib. III. Tit. 5. El. Iur. civ.

§. VIII.

Malum conductori in re sua casu quidem subnatum,
cui tamen culpa vel lata vel levis locatoris rerum tan-
quam concussa inest, locatori ad reparationem damni
dati imputatur (§. 32. Diff. IV.). *Quare malum emphyteu-
tae in re emphyteuticaria casu quidem quodammodo subnatum,
cui tamen culpa lata vel levis domini directi inest, ad reparatio-
nem damni ex contractu domino directo imputatur (§. 3.).*

§. IX.

Vfus rei mero casu vel profusus, vel maxima ex parte
impeditus, efficit, vt magistratui liceat ex aequitate na-
turali mercedem conductoris, alias locatori rerum exsol-
uendam, vel omnem vel saltem pro parte detrahere (§. 33.
Diff. IV.). Sed in contractu emphyteuticario ex post fa-
cto quidem deprehendimus plurima, quae locationem
conductionem rerum non-transitoriam efficiunt, cum pri-
mis si annua pensio usufructui rei quodammodo propor-
tionata sit (§. 31.). *Quare usus rei mero casu vel profusus vel
maxima ex parte impeditus, efficit, vt magistratui ex aequita-
te liceat, cum primis, si pensio annua fructibus quodammodo pro-
portionata est, pensionem domino directo ab emphyteuta exsol-
uendam vel omnem, vel quoad partem, detrahere.* Conf.
STRVVI Synt. Exerc. Iur. Civ. 24. §. 34. et CARPZOV.
Ref. 31.

§. X.

Verum tamen cum in locatione conductione rerum
non-transitoria locatori, qui propter sterilitatem vnus an-
ni mercedem, vel saltem quoad partem remisit, ista re-
missio

CIRCA CONTRACT. EMPHYTEUTICARIVM. 7

missio, propter insignem vbertatem sequentium annorum, obesse non possit (§. 40. Diss. IV.). Inde quoque sub data hypothese, qua pensio annua fructibus proportionata est, domino directo, qui propter sterilitatem vnius anni pensionem annuam vel saltim quoad partem remisit, ista remissio propter insignem vbertatem sequentium annorum obesse non potest (§. 3.).

SCHOLIUM.

Cum indubio sequamur id, quod minimum et aequitatis naturalis est; in partem emphyteutae inclinare tutius est, si adhuc sub iudice lis esset, vtrum annua pensio fructibus sit proportionata nec ne, ita tamen, vt vbertatem sequentium annorum simul respiciamus.

§. XI.

Vsus rei mero casu non plane omnis vel maxima ex parte impeditus, in locatione conductione rerum cum primis non-transitoria non efficit, vt stricto iure conductor mercedem detrahere possit, ex aequitate tamen detrahit, cum merces fructibus proportionalis sit (§. 39. et 33. Diss. IV.). Vnde si annua pensio in contractu emphyteuticario vsufructu rei emphyteuticariae longe minor; tunc vsus rei vel sterilitate impeditus neque iure stricto, neque ex aequitate naturali efficit, vt conductori liceat pensionem annuam vel saltim quoad partem detrahere (§. 3.). Conf. STRVVI Synt. iur. ciu. Ex. 24. §. 34.

COROLLARIUM.

Si emphyteuta per pactum siue in continenti siue ex intervallo adiectum casus in se suscipit, eo nimirum in casu, si annua pensio fructibus proportionata; ex §. Diss. IV. decidi potest, quando natus remissio adhuc locum inueniat.

§. XII.

Si emphyteuta propter bellum et incursum hostium fundum ingredi et excolere plane nequeat, tunc vsus rei emphy-

emphyteuticariae plane omnis mero casu impeditus. Quare sub hac hypothesi, qua emphyteuta propter bellum ac hostium incursum fundum emphyteuticarium ingredi, et excolere plane non potuit, vel saltem ex aequitate licebit magistratui, annuam pensionem vel saltem ex parte domino directo alias ab emphyteuta exsoluendam detrahere (§. 10.), quanquam non inficiandum, quin et remissio sub hac hypothesi facta domino directo propter insignem sequentium annorum vbertatem obesse non potuerit (§. 11.).

§. XIII.

Rem meliorare in iure idem denotat, quod in philosophia significat rem perficere. Cum autem perfectio rei oriatur, si varia quaedam cum conseruatione et incremento rei consentiunt (§. 20. Elem. Iur. Nat. Dn. Praef.); is, qui ad meliorationem rei obligatus est, id agere debet, vt rei substantia non solum conseruetur, verum noua quoque in dies capiat incrementa. *Emphyteuta igitur obligatur eo dispicere, vt substantia rei non solum conseruetur, verum noua quoque in dies capiat incrementa.*

COROLL. I.

Emphyteuta si dolo aut culpa leui substantiam rei emphyteuticariae destruit, aut aliunde destrui patitur, nec minus noua rei emphyteuticariae addere incrementa negligit, obligationem domino debitam dolo vel culpa violat, et inde dominum perfecte laedit.

COROLL. II.

Emphyteuta si frugiferas arbores a semetipso licet positas eradicauerit, quamuis nouas substituierit nondum frugiferas, obligationem domino debitam vel dolo vel saltem lata culpa violat, ideoque dominum laedit.

COROLL. III.

Ponas autem emphyteutam vetustas et minus frugiferas tolleret et nouas substituere arbores frugiferas, obligationem domino debitam nondum violauit. Attamen cum saepe numero propter eradicationem arborum etiam vetustarum lis ipsi a domino directo moueri possit

possit, qui easdem adhuc frugiferas fuisse asserit, emphyteuta in casu dubio consensum domini directi in eradicatione arborum vetustarum requirere debet.

§. XIV.

Emphyteuta, dum rem melioravit, obligationi perfectae domino debitae satisfacit (§. 1.). Verum qui id alteri confert, ad quod conferendum perfecte obligatur, iure perfecto nihil ab altero repetere potest, (per Pr. Iur. Nat.). *Emphyteuta itaque meliorationes a domino directo, etiam in casu, quo emphyteusi priuatur, repetere nequit.* L. 2. C. de Iure Emphyt.

§. XV.

Emphyteuta, dum rem emphyteuticariam derelinquit, obligationem suam, ad rem emphyteuticariam meliorandam, negligit (§. 13.). Hinc non video, quomodo cum Illustri BOEHMERO in §. 8. h. t. comp. Pand. asserere possimus, *quod emphyteuta invito domino emphyteusim cedere aut derelinquere possit.* Conf. STRVVI Syntagm. Iur. ciu. Exerc. XI. § 72.

SCHOLION.

Prouocat quidem Illustis BOEHMERS in §. 8. h. t. Digestor. ad L. 48. pr. L. 64. ff. de usufr., atque ab usufructuario ad emphyteutam argumentatur. Verum nollem in hoc articulo ab usufructuario ad emphyteutam concludere; ideo, quia usufructuarius tantum obligatur ad substantiam rei conseruandam, minus autem, sicuti emphyteuta, ad rem meliorandam.

§. XVI.

Casum ordinarie sentit dominus (p. princ. I. Nat.). Cum itaque rei emphyteuticariae dominium in duas personas diuisum sit, quarum altera dominium directum, altera autem seu emphyteuta dominium vtile habet (§. 26. add. Sect. II. Elem. Iur. ciu.): casualem rei emphyteuticariae interitum vterque et dominus directus et emphyteuta sentire debere videtur. Verum cum emphyteuta tantum, minus autem dominus directus, obligatus sit, ea, quae ad

B

con-

conseruationem et incrementa rei spectant, conferre (§. 13.), nec minus emphyteuta maxima quoque ex re emphyteuticaria percipiat commoda; *emphyteuta potius, quam dominus, iure stricto obligatur ad restitutionem et refectionem rei emphyteuticariae, quae mero casu interit.* Ast enim vero, dum res emphyteuticaria mero casu interit, oritur status, ei similis, quo vsus rei emphyteuticariae mero casu impeditur. Cum autem in isto casu, quo vsus rei mero casu impeditur, tres occurrant casus; vsus enim rei emphyteuticariae *vel omnis vel maxima ex parte, vel minima ex parte impeditus est: in duobus casibus prioribus magistratui licet, ex aequitate saltem naturali, absolueremphyteutam ab obligatione ad pensionem annuam domino directo praestandam (§. 9. 10.); in tertio autem casu, si nimirum vsus rei emphyteuticariae minima tantum ex parte mero casu impeditur, adhuc manet obligatio emphyteutae ad pensionem annuam domino soluendam (§. 11.). Magistratui itaque tum demum licet, emphyteutam ex aequitate naturali absolueremphyteutam ab obligatione ad restitutionem rei emphyteuticariae, si vel totalis vel maxima ex parte mero casu interisset: in eo autem casu, si res emphyteuticaria minima tantum ex parte mero casu interisset, obligatio emphyteutae ad restitutionem rei emphyteuticariae, ne quidem aequitate naturali repugnante, salua manet. L. 1. §. 3. C. de Iure Emphyt. §. 3. in fin. Inst. de loc. cond.*

COROLL. I.

Obligatio emphyteutae ad restituendam partem rei emphyteuticariae, quae mero casu interit, est obligatio moralis, cum ex pacto oriatur (§. 36. Diff. II.). *Obligatio itaque emphyteutae ad restituendam partem rei emphyteuticariae, quae mero casu interit, cessat, si ista restitutio vel in se vel ratione virium emphyteutae est impossibilis.*

COROLL. II.

Et in hoc casu obligatio ad annuam quoque pensionem vel saltem ex parte in posterum cessat; ob aequitatem naturalem; si annua pensio

CIRCA CONTRACT. EMPHYTEUTICARIVM. II

pensio fructibus proportionata (§. 3. h. l. et §. 37. Diff. II.). Conf. STRYVII Syntagm. l. c.

COROLL. III.

Si annua pensio fructibus proportionata in casu, quo res emphyteuticaria mero casu, minori tamen ex parte, interit, ex aequitate naturali, propter sumtus in restitutionem faciendos, annua pensio re-mittitur, maxime si cum aedificiis quoque fructus interierint.

COROLL. IV.

Si res emphyteuticaria mero quidem casu, sed maxima ex parte interit, emphyteutae licebit emphyteusin derelinquere, dominus tamen emphyteutam expellere nequit, qui sese offert ad successivam rei emphyteuticariae restitutionem.

COROLL. V.

In dubio sequimur id, quod minimum et aequitatis naturalis est (§. 113. El. Iur. Nat. Dn. Praef.). Si itaque res emphyteuticaria dimidia tantum ex parte mero casu interit, emphyteutae adhuc liberum est, an derelinquere velit emphyteusin, an retinere, et successivae restituere partem emphyteuticariae rei, quae casu interit.

§. XVII.

Emphyteuta ab initio huius contractus pro transfere-
ndo dominio utili in dominum vel nullum vel valde
exiguum pretium confert (§. 1.). Contractus itaque em-
phyteuticarius ab initio donationem partis proprietatis
vel in toto vel saltem ex parte in se continet (§. 9. tit. 2. El. Iur. Civil.). Emphyteuta insignem et qualificatam
erga dominum ingratitudinem demonstrat, si suam,
quam domino ceu donatori debet obligationem, dolo aut
culpa lata negligit. Ei enim, qui donatorem dolo vel la-
ta culpa perfecte laedit, ingratitudinem insignem qualifica-
tam attribuimus (§. 766. Iur. Nat. B. KOEHLER). Verum dona-
tor, ob insignem h. e. qualificatam donatarii ingratitudinem,
donationem reuocare potest (§. 27. Lib. 3. tit. 8. Elem. Iur. ci-
vil.). *Hinc dominus emphyteusin reuocare potest, si emphyteuta
obligationes, quas domino debet, dolo aut culpa lata neglexerit.*

B 2

§. XVIII.

§. XVIII.

Emphyteuta obligatur ad pensionem domino directo singulis annis in recognitionem domini directi praestandam (§. 1.). Quare dominus emphyteusm reuocare potest, si emphyteuta obligationem suam, ad pensionem domino praestandam, dolo aut lata culpa neglexerit (§. praec.). Verum contractus emphyteuticarius ex post facto locatiōi conductioni nontransitoriae similis (§. 2.), locatorque in hac locatiōe conductione ius accipit, conductorem expellendi, qui per aliquot terminos, nimirum iure ciuili per biennium, mercedem non soluit (§. 28. Diff. IV.). Quare dominus emphyteusm reuocare potest, si emphyteuta obligationem, ad annuam pensionem domino praestandam intra biennium, dolo aut lata culpa neglexerit. Cum autem emphyteuta praeter vsumfructum, quo conductor tantum gaudet, simul partem habeat proprietatis; in seculari emphyteusi biennio vnus adhuc annus adiectus, in ecclesiastica tamen ex priuilegio, quo gaudet ecclesia, biennium sufficit ad priuationem emphyteuseos, si intra illud emphyteuta obligationem, ad annuam pensionem domino praestandam, dolo aut lata culpa neglexerit. Auth. qui rem. C. de SS. Ecc. CARPZOV. P. 11. Const. 38. Def. 23.

COROLL. I.

Donator cum ob leuem vel leuissimam culpam donatarii donationem vix reuocare possit (§. 27. Lib. 3. tit. 8. El. Iur. ciu.): Dominus emphyteusm reuocare nequit, si emphyteuta obligationem, ad annuam pensionem domino praestandam inter terminos lege definitos, haud quidem dolo aut lata culpa, at tamen leui et leuissima neglexerit. Interca tamen cum emphyteuta adhuc obligetur, damna, culpa leui domino data, reparare, leuisque culpa sit latae proprior, quam leuissima (§. 114. Diff. 1.): emphyteuta, qui obligationem, ad annuam pensionem domino intra terminos lege definitos praestandam, culpa leui neglexit, licet a priuatione emphyteuseos absoluat, tamen ad interesse morae et ad poenam extraordinariam condemnatur; cum emphyteuta, qui culpa tantum leuissima istam transgressus est obligationem, ne quidem in poenam extraordinariam condemnari possit. Perillust. Dom. a LEYSER Medit. ad Pand. l. c.

COROLL.

COROLL. II.

Emphyteuta, qui partem annuae praestationis, propter varias, quibus afflictus est calamitates, vel soluit, vel saltem domino obtulit, licet dominus non acceptauerit, utitur viribus suis explendo officio adhuc residuis, et consequenter a dolo et culpa saltem lata vacuus est (§. 88. Elem. Iur. Nat.), nec adeo in hoc casu emphyteusi priuari potest.

COROLL. III.

Dominus singulis annis ius habet annum ab emphyteuta exigendi pensionem (§. 1.). Cum autem iura nobis citra nostrum consentium non auferantur (per Pr. Iur. Nat.); dominus ab emphyteuta etiam post priuationem emphyteusos annuas petit pensiones non solutas. Conf. Perillustr. Dom. a LEYSE Medit. XI. specim. 103.

§. XIX.

Emphyteuta perfecte obligatur in id laborare, ut substantia rei emphyteuticariae non solum conseruetur, verum noua quoque incrementa capiat (§. 13.). *Emphyteuta itaque, qui emphyteusum, vel totalem, vel saltem ex parte, siue dolo, siue lata culpa, aut corruptit seu deteriorauit, aut excolere neglexit, domino ius porrigit, emphyteusum, in primo casu totalem, in altero autem ex parte reuocandi, quam excolere neglexit, aut corruptit.*

COROLL. I.

Quodsi vero emphyteuta culpa leui tantum deteriorauerit, aut prorsus incultam neglexerit emphyteusum vel eius partem, ad interesse seu restitutionem et ad poenam extraordinariam condemnatur (§. 18. Cor. 1.).

COROLL. II.

Si emphyteuta frugiferas arbores a semetipso licet positas incidat, et nouas in earum locum aut alia incrementa noua non surrogat, ea saltem parte rem emphyteuticariam dolo aut lata culpa deteriororem reddit, et consequenter ea saltem parte emphyteusos priuatur, qua frugiferas a semetipso licet positas arbores incidit, ac noua in earum locum incrementa aequalia non substituit.

COROLL. III.

Si emphyteuta vetustas arbores eradicauerit, nouasque frugiferas in earum locum citra consentium tamen Domini posuerit, a leui saltem

culpa non prorsus vacuus (§. 13. Coroll. 3.), ideoque tum demum ad interesse et ad poenam extraordinariam condemnari potest, si dominus probauerit, vetustas arbores, quarum magnam partem emphyteuta simul eradicauit, adhuc frugiferas fuisse.

SCHOLIION.

Hinc ICti Helmstädienses, Perillustr. LEYSERO autore, responderunt: Ob wohl Beklagter theils geständig, theils satfam überführet ist, daß er auf seinem Guth ziemlich viel Baume ohne Vorwissen des Guths-Herrn abgehauen und verkauffet; wannhero es das Ansehn gewinnet, ob hatte er von dem Guthe verlossen zu werden wohl verdienet. Aldieweil aber der durch das Abhauen einiger Baume verursachte Schaden durch das aufgeführte Gebeude und Pflanzung iunger Baume in etwas ersetzt wird; so haben wir Beklagten, im Fall er ad proccollum angelobet, daß er in Zukunft keinen auch unnützen Baum ohne Vorwissen des Guths-Herrn abhauen, und, dafern er seinem Versprechen nicht nachkommen würde, das Guth ohne allen Widerspruch reumen wolle, vor diesmahl von der Klage loosgesprochen.

§. XX.

Emphyteuta, antequam dominus directus animum reuocandi emphyteutis, ob neglectam obligationem emphyteuticariae, declarauerit, adhuc b. f. possessor est rei emphyteuticariae (§. 78. lib. 2. tit. 2. El. Iur. ciu.). Titulo enim habili dominium vtile acquirendi vel saltem putatio nondum priuatur. Quare emphyteuta fructus, etiam post tempus §. praec. determinatum elapsum, verum ante declaratam reuocationem domini perceptos, adhuc acquirit (§. 85. l. c.), post istam autem ad dominum directum spectant. CARPZOV. P. II. Const. 38. Def. 12.

§. XXI.

Emphyteuta in translatione dominii sui vtilis in extraneum quemdam facienda, consensum domini directi exigere obligatur, ne alienatio in praerudicium domini directi fiat, dominusque in iure suo protimiseos turbetur (§. 15. Lib. 2. Tit. 3. Elem. Iur. ciu.). Emphyteuta itaque, qui

CIRCA CONTRACT. EMPHYTEUTICARIVM. 15

qui in translatione domini sui in extraneum quemdam facta, consensum domini directi neglexit, obligationem perfectam, domino debitam, dolo vel lata culpa violat, ideoque dominum perfecte laedit, et consequenter insignem et qualificatam ostendit ingratitude (S. 766. Iur. Nat. B. KOEHLER). Quare dominus in casu, quo emphyteuta in alienatione emphyteusos consensum domini neglexit, emphyteusum reuocare valet. L. fin. C. de iure emphyt.

COROLL. I.

Si donator, ob ingratitude qualificatam donatarii, donationem in vita sua haud reuocauit, eandem donationem heredes donatoris reuocare nequeunt (§. 154. El. Iur. ciu.). Quare heredes domini emphyteusum, absque consensu eiusdem requisito alienatam, reuocare nequeunt, si dominus in vita animum reuocandi haud significauerit. Conf. BERGERI Oec. Iur. L. III. Tit. 5. §. 29. n. 2., qui hanc sententiam ex arg. L. 7. C. de reuoc. don. ex ratione §. praec. tradita intulit.

COROLL. II.

In Saxonia confirmatio iudicialis ad alienationem rerum immobilium requiritur, id quod aliunde constat. Quodsi itaque dominus directus simul iurisdictione patrimoniali gaudet; in Saxonia vix fieri potest alienatio emphyteusos absque consensu domini directi, et inde recte intulerunt CARPZOV. Part. II. Conf. 38. Def. 13. et BERGER I. c. §. 28. n. 5. quod in Saxonia, sub data determinatione, vix emphyteusis, ob alienationem citra consensum domini, reuocari possit.

§. XXII.

Iure Saxonico ius protimiseos, anno post alienationem consummatam elapsò demum, praescribitur, etiam omissa denunciatione. Conf. CARPZOV. Part. II. Conf. 32. Def. 4. Cum autem emphyteuta consensum domini ad alienationem, maxime ob ius protimiseos, quod domino competit, requirere debeat (§. praec.): non dubito, quin emphyteuta intra annum post alienationem consensum domini requirere possit, adeo, vt priuatio emphyteusos, ob non requisitum consensum domini, tunc demum locum inuenire possit, si emphyteuta intra annum post alienationem

met

nem consensum domini non requisierit. Conf. Perill. Dom. a LEYSER Medit. ad Pand. r. Spec. 165.

COROLL.

Verum tamen, si emphyteuta domini consensum requisierit, dominus autem neque consensum, neque id pretium pro emphyteusi dare velit, quod tertius extraneus emphyteutae obtulit; *tunc magistratus ex officio supplere potest consensum, ita tamen, ut domino aliquod deliberandi spatium adhuc relinquatur*, quod ius civile ad duos menses restrixit; licet non negandum, iure Saxonico domino anni spatium deliberandi fuisse relictum. Conf. CARPZOV. Part. II. Confl. 31.

§. XXIII.

Bona censitica, quae priscis germanorum legibus magis cognita fuerunt, quam emphyteuses Conf. Perilluff. Dom. a LEYSER Medit. ad Pand. Spec. 102., *habent quidem similitudinem cum emphyteusi, verum tamen ab eadem adhuc valde differunt.* In hisce enim bonis censiticis possessores eorum obligati sunt, alteri personae, maxime autem possessori praedij, annum censum, seu canonem solvere. Iam vero obligationi, quae vni inhaeret, in altero respondet ius (§. 43. El. Iur. Nat.). Alter itaque possessor praedij in bonis censiticis habet ius in praedium alienum quoad annum canonem, h. e. quoad certam utilitatem. Iam vero ius in rem alienam quoad certam utilitatem possessori cuiusdam praedij constitutum, est seruitus realis (§. 31. add. Sect. II. Elem. Iur. civ.). *Bona itaque censitica alteri in alterius praedium seruitutem quamdam, Romanis ideo incognitam, conferunt; quia ista, quae bonis censiticis continetur seruitus, non quidem in facto omisso, quod Romani ex errore determinarunt, sed in facto commissiuo consistit.* §. 30. l. c.

COROLL. I.

Dominus itaque bonorum censiticorum habet dominium plenum (§. 6. add. Sect. II. El. Iur. civ.), et inde *bona censitica maxime differunt a bonis emphyteuticariis* (§. 1.).

COROLL.

COROLL. II.

Dominus praedium suum circa consensum eius, qui in istud habet seruitutem, alienare potest (per Pr. Iur. civ.). *Censita itaque bona sua, circa consensum alterius possessoris praedii dominantis, alienare potest (§. praef.), et consequenter censita bonis, circa consensum alterius praedii dominantis alienatis, haud priuatur (§. praec.).*

COROLL. III.

Tantum abest, vt censita dominium suum plenum ex donatione domini praedii dominantis habeat, vt potius dominus praedii dominantis saepe numero annuum suum canonem ex donatione censitae exigere possit (§. praef.). Verum ob donationem domini emphyteutae factam, emphyteuta emphyteusi priuatur, si in seculari, intra triennium, in ecclesiastica vero, intra biennium, annuum canonem soluere dolo vel lata culpa omisit (§. 21.). *Quare censita, licet intra triennium annuum canonem soluere, vel dolo vel culpa, omiserit, bonis suis censiticis a domino praedii dominantis adhuc non priuatur.* Cum autem censita annuum canonem non soluens obligationem suam perfectam alteri debitam negligat, ideoque dominum praedii dominantis perfecte laedat (§. praef.), damnaque inferat; quid quod dolo et culpa poena extraordinaria, dolo vel culpae proportionata, coerceri possit (§. 153. Cor. II. El. Iur. Nat.). *Censitam annuum canonem, dolo vel culpa lata domino praedii dominantis haud soluentem, ad reparationem damni, adeoque ad interesse morae teneri, atque in poenam extraordinariam ob dolum vel culpam latam condemnari posse, in aprico est. conf. Perill. a LEYSER l. c.*

§. XXIV.

Sufficiant haec quoad contractum emphyteuticarium. Progredimur itaque ad CONTRACTVM SOCIETATIS, quem contractum consensualem esse, evicimus, de rebus in se inuicem conferendis, ad lucrum vel danimum, rebus collatis proportionatum, percipiendum initum, in §. 24. L. III. tit. 2. Elem. Iur. Ciuil. et cum operae nostrae rebus nostris externis substitui possint, vt ex §. 83. L. III. tit. 1. l. c. apparet; constat, *quod in contractu societatis liceat rebus externis operas alterius contrahentis substituere*, ita, vt in hac societate vnus res externas quasdam, alter autem cumprimis operas suas conferat, ad lucrum et danimum

C

inde

inde eueniens, rebus et operis proportionatum, percipiendum. L. 5. §. 1. ff. pro socio.

§. XXV.

Cum duo vel plures res suas conferunt ad lucrum, rebus collatis proportionatum, percipiendum, tum ex ista collatione apparet, quod vterque autemet, lucrum istud sibi repraesentatum ab vno separatim, (seu sine collatione alterius) vel plane non, vel non satis commode, obtineri posse. Ast repraesentatum existentiae reddendum, quod ab vno vel plane non, vel non satis commode; a duobus autem vel pluribus facilius, obtineri potest, dici meretur FINIS COMMVNIS. Quare contractus societatis continet pactum duorum vel plurium de sine communi obtinendo; quod cum efficiat societatem (§. 130. Praecogn. ad Elem. Iur. ciu.): *contractus societatis in se continet notionem societatis vere talis.* Sed in societate socii simul sumti vniam repraesentant personam, et inde inter socios vnus intellectus, vnaque voluntas concipitur, quae arctam amicitiam efficit: *Hinc concipimus, cur contrahentes in contractu societatis vniam repraesentent personam, et cur inter eos arcta amicitia praesumatur* L. 63. pr. ff. pro socio. Conf. Illust. RECHENBERGERI Tr. de Reg. Iur. ciu. Lib. III. tit. 14. §. 15.

§. XXVI.

Contrahentes in contractu societatis res suas Iucris seu quaestus causa in se inuicem conferunt (§. 24.), adeoque ius rebus alteri socio propriis vtendi. Verum is, qui ius re sibi propria vtendi per pactum in alterum transfert, eodem tamen dominium rei ipsum in alterum nondum transtulit, iuxta §. 37. Lib. III. Tit. 4. Elem. *Hinc quamquam contrahentes in contractu societatis ius rebus sibi inuicem propriis vtendi in se inuicem transtulerint, tamen ipsam rei dominium non transtulerunt; inde quilibet saltem contrahens dominium rei suae vel saltem aequipollens, retinet* arg. L. 34. ff. de S. P. R.

§. XXVII.

§. XXVII.

In contractu societatis contrahentes res suas lucri causa ita in se inuicem contulerunt, vt per se quisque dominium rerum, vel quod rebus aequipollet, retineat (§. praec.). Verum is, qui res suas lucri causa ita in alterum transfert, vt dominium rerum, vel quod rebus aequipollet, retineat, alterum rerum suarum administratorem constituit; secundum notionem administratoris. *Quare in contractu societatis contrahentes sunt rerum sibi inuicem propriarum collateralium administratores.* Conf. STRVVIJ Iurispr. for. Lib. III. Tit. 4. §. 5.

§. XXVIII.

Eius malitia, qui amicos laedit, insignis est (conf. §. 50. Praecogn. ad Element. Iur. Ciu.). Inde in contractu, quo inter contrahentes arcta amicitia intercedit, dolus seu malitia non solum ad simplicem damni reparationem, verum quoque, notioni quidem infamiae conuenienter, ad infamiam imputari potest (§. 63. tit. 4. lib. 3. Elem. Iur. ciu.). Recte ideo Romani *dolum seu malitiam in contractu societatis commissam socio non solum ad reparationem damni, verum quoque, notioni infamiae conuenienter, ad infamiam imputauerunt* conf. §. 1034. Iur. Nat. B. KOEHLERI. L. I. L. 6. ff. de his qui notantur infamia.

SCHOLION.

Licet nobis ad testimonium PETRONII ARBITRI prouocare cap. LXVII. satyr. propositum. *At enim, inquit Arbitet, amici fuerunt nostri, eo maiora meruerunt supplicia. Nam qui ignotos laedit, latro appellatur: qui amicos, paullo minus quam parricida.*

§. XXIX.

In contractu societatis arctam inter contrahentes amicitiam intercessisse praesumitur, et vnus consideratur tantquam alterius rerum suarum administrator (§. 25. 27.). At is, qui alteri, cum quo arcta sibi amicitia intercedit, rerum suarum administrationem relinquit, ordinarie eam tantum

tantum diligentiam in administratione ab altero expectat, quam alter in rebus suis, bonum patremfam. pro more suo agens, adhibet; et alter quoque ordinarie eam diligentiam adhibere velle affirmat, quam in suis rebus adhibere solet: *Ich vills halten vvie das meinige.* Id quod ad communem vitam attenti experimur. Idcirco colligere licet, quod quilibet contrahens in contractu societatis ordinarie in eam diligentiam circa res alterius adhibendam consentiat, quam ipse, bonum patremfam. pro more suo agens, adhibet (§. 2. Diff. II.). Verum eum diligentiae gradum alteri contrahenti exhibere obligamur, in quem pacto iusto consensimus (§. 15. Diff. II.). Vnde quilibet contrahens seu socius in hoc contractu ad eam diligentiam, alteri in rebus collatis exhibendam, ordinarie obligatur, quam ipse, bonum patremfam. pro more suo agens, adhibet; quae dici meretur **DILIGENTIA MEDIA IN CONCRETO** (§. 22. l. c.). *Quare socii ex contractu societatis ordinarie ad diligentiam mediam in concreto, sibi inuicem in societate exhibendam, obligati sunt.* §. ult. Inst. de soc. L. 72. §. 3. L. 53. §. 2. L. 72. ff. pro socio.

SCHOLION.

Quodsi alicui dubium subnasctur, ac si praecedens propositio principis generalibus de imputatione culpaе circa contractus, et imprimis §. 29. 27. Dissert. II. contradicat, et secundum §. cit. asserat, socios sibi inuicem potius ad diligentiam mediam in abstracto obligatos esse, cum nimirum utrique aequalem utilitatem percipiant; *Is, paullo accuratius §. cit. perpendendo, ICTOS Romanos a suspitione contradictionis dimittet, et nobiscum intellectum ICTorum systematicum admirabitur.* Nam principium generale, ex quo omnis imputatio culpaе circa contractus determinatur, eo redit, quod nimirum contrahentes ad eam diligentiam sibi inuicem exhibendam obligati sunt, in quam pacto iusto consentierunt (§. 15. Diff. II.); cui et nostra imputatio culpaе circa contractum societatis satis conuenit (§. praec.). Porro nec §. praecedens propositioni specialiori §. 27. 29. l. c. prolatae contradicit. Nam tum demum contrahentes, commune commodum ex contractu percipientes, ad mediam diligentiam in abstracto obligati sunt,

sunt, si de alio consensu, a praesumpto, qui ex natura contractuum communi elicitur, diuerso, non constet (§. 27. Diss. II.). Cum igitur in hoc contractu societatis, propter arctam, quae inter socios intercessisse praesumitur, amicitiam, de alio consensu, a praesumpto, qui ex natura contractuum communi alias elicitur, diuerso, actu constet (§. praec.): *Latissime patet, in contractu societatis alias determinationes adesse, quae naturalia contractuum mutant (§. 9. Diss. II.). propositio nemque §. praec. erutam propositioni specialiori §. 27. 29. traditae minus contradicere.*

§. XXX.

Ei contrahentium, qui alteri damnum, dolo vel culpa quacunque, in re dominio alterius subiecta, citra respectum ad contractum dedit, damnum istud, etiam ex Lege Aquilia, ad reparationem et poenam imputatur (§. 17. Diss. II.). *Vnde mirum non est, quod socio, qui alteri damnum actione dolosa vel culpa, citra respectum ad contractum societatis, in re sibi collata dedit, damnum istud ex Lege Aquilia ad reparationem et poenam imputetur.* Cum autem post reparationem damni a laedente factam, laesus ius suum exigendi reparationem amittat: *nullus dubitat, quin reparatio damni, quam laesus socius ex Lege Aquilia consecutus est, tollat ius ex contractu alias reparationem damni exigendi. L. 50. ff. pro socio.*

SCHOLION.

Hoc modo iterum dubium, quod B. THOMASIVS in §. 27. citatae dissertationis struxit, remouetur. Putat enim Thomasius, inter Ictos Romanos, Vlpianum, Celsum et Iulianum fuisse dissentium, et Iulianum promiscue dedisse socio ex contractu societatis laeso actionem ex lege Aquilia; cum tamen Vlpianus non nisi sub quadam determinatione socio hanc dederit ex lege Aquilia actionem. Negandum quidem non est, Vlpianum respexisse in L. 49. ff. pro socio ad hunc casum, si socius rem in societate collatam in alios, contractu haud determinatos, vsus vertere coeperit, ipsaque versione in alium usum dolum vel culpam quacunque commiserit. Verum Iulianus, quem B. THOMASIVS allegat, in L. 42. ff. ad Leg. Aquil. quoque asserit, quod deponens tunc demum contra depositarium agere possit ex lege Aquilia, si depositarius cum re deposita aliquid agat, quod deposito haud descriptum

scriptum, atque in hac actione, quasi peregrina, culpam aut dolum committat. Hinc nullus amplius manet inter Iulianum et Ulpianum dissensus. Vtique enim tum demum actionem ex lege Aquilia dedit, si contrahens actione, in contractu non descripta, h. e. peregrina, dolum vel culpam committit. In hac enim actione peregrina contrahens seu extraneus considerari potest.

§. XXXI.

Quid autem si socius, qui damnum intulit, lucrum quoque insigne societati opera sua contulerit, forsitan lucrum cum damno ex aequitate naturali compensari potest? Et puto, quod non. Socius enim dum opera sua commodum societatis promouet, obligationi suae pactitiae satisfacit, ideoque istud lucrum socio nondum adhuc ad meritum imputari potest, et consequenter ob lucrum etiam insigne, quod socius societati contulit, alter socio priori nullum officium humanitatis singulare debet (§. 746. Iur. Nat. B. KOEHLERI). Iam vero eo demum in casu, quo officium humanitatis insigne, quod creditor debitori debet, iuri perfecto creditoris contradicit, aequitas naturalis a iure perfecto creditoris decernit exceptionem (§. 52. lib. 2. tit. VII. Elem. Iur. civ.). Quare socius, qui lucrum societati contulit, ne quidem ex aequitate naturali illud cum damno, quod societati dedit, compensare valet. L. 23. ff. pro socio.

§. XXXII.

Interitus rei pactitiae singularis mere casualis obligationem contrahentis tollit (§. 36. Diff. II.). Unde constat, quod interitus rei singularis mere casualis in societate contractatae tollat obligationem alterius socii ad restitutionem rei spectantem (§. 19. 20.) L. 2. §. 3. ff. pro socio.

§. XXXIII.

Ex legibus naturalibus strictis creditori datur ius perfectum exigendi totum debitum a quolibet debitore, ideoque etiam ab eo, cui creditor singularem amorem debet. Ponas autem debitorem, cui creditor singularem debet amorem, absque culpa sibi imputabili ad paupertatem redactum esse,

esse, adeo, ut necessaria vitae alimenta non superessent, si debitum integrum illiusmodi creditori solvere deberet; tunc creditor ex iure humanitatis, ob singularem, quem debitori debet amorem, obligatur ad remissionem debiti, vel totius, vel saltem pro parte, ne debitori necessaria vitae alimenta deficiant. Quare in casu, quo debitor, cui creditor singularem debet amorem, absque culpa sibi imputabili eum in statum peruenit, ut necessaria vitae alimenta deficerent, si debitum totum creditori solvere deberet, officium humanitatis insigne, quod creditor debitori debet, iuri stricto creditori competenti contradicit. Verum, si officium humanitatis insigne, quod creditor debitori debet, iuri stricto creditori competenti contradicit; magistratus, ex aequitate naturali, exceptionem a iure stricto creditoris, vel in totum, vel saltem pro parte, decernere valet (§. 34. Diss. IV. et §. 52. tit. 7. lib. 2. Elem. Jur. civ.). Quare leges quoque civiles exceptionem, vel in totum, vel pro parte, a iure stricto creditori competente contra debitorem ad paupertatem reductum, cui creditor singularem debet amorem, determinarunt; ita, ut illiusmodi debitor ultra necessaria vitae alimenta creditori solvere haud obligetur. Cum autem lex specialis, quae speciem quandam hominum a lege communi siue generali stricto excipit, beneficium iuris dicatur (§. 183. Praec. ad Elem. Jur. civ.): in nostro casu debitor beneficium iuris nanciscitur, quod beneficium competentiae vocant. Est itaque BENEFICIUM COMPETENTIAE beneficium iuris, quo debitor, cui creditor singularem debet amorem, ultra necessaria vitae alimenta creditori solvere haud obligatur.

COROLL. I.

Beneficio iuris alias sibi competente vi non potest is, qui in dolo versatur (§. 184. Praec. ad El. Jur. civ.). Beneficio itaque competentiae debitori alias competente debitor vii nequit, si in dolo versatur.

COROLL. II.

Beneficium competentiae personam debitoris et creditoris indiuersalem respicit (§. praef.). Quare ad heredes non transit.

§. XXXIV.

§. XXXIV.

Socii sibi inuicem singularem debent amorem (§. 25.)
 Quare socio ad paupertatem redacto beneficium competentiae
 competit, nisi in dolo versatus fuerit (§. praec.) L. 63. pr. et
 §. 1. ff. pro socio. L. 16. L. 22. §. 1. L. 67. §. ult. ff. de re iud.
 Heredibus tamen istiusmodi socii ad paupertatem redacti bene-
 ficium competentiae haud competit, vi Coroll. II. §. praec.

§. XXXV.

Datur contractus, quo quis praedium suum alteri ita
 vtendum confert, vt pro hoc concesso vsu alter partem
 fructuum, opera alterius prouenientium, conferat, in quo
 alter colonus partiarus audit. Cum autem contractus, alter
 vnus res quasdam sibi proprias externas, alter autem
 cumprimis operas confert, ad lucrum et damnum inde
 eueniens, rebus et operis proportionatum, participandum,
 efficiat speciem contractus societatis (§. 24.): in hoc con-
 tractu, quo colonum partiarium concipimus, obtinet quaedam
 contractus societatis species. L. 25. §. 6. ff. loc. cond.

COROLL.

Idcirco ad colonum partiarium ea applicanda veniunt, quae §. 26.
 27. et seq. de socio differuimus.

§. XXXVI.

In contractu societatis cum vsus rei etiam mero casu
 impeditus et inde malum a sociis, iuxta quantitatem re-
 rum vel operarum collatarum, sit ferendum, neuterque
 ab altero, nec ex aequitate naturali, aliquid a damno, re-
 bus suis vel operis proportionato, subtrahere possit (§. 24.):
 In aprico est, quod nec colonus, vt aiunt, partiarus, etiamsi vsus
 rei mero casu vel plane vel maximus impeditus, exigere possit,
 vt ipsi liceat ex aequitate naturali aliquid a parte fructuum,
 ex praedio accedente opera sua prouenientium, subtrahere, si-
 bique arrogare; potius vero ipse colonus damnum, ex impedi-
 to vsu emergens, rebus et operis proportionatum, cum domino
 simul ferre debeat. L. 25. §. 6. ff. Loc. cond.

§. XXXVII.

§. XXXVII.

Vt denique imputationes culpa circa mandatvm, quod ex contractibus consensualibus reliquum est, attingamus: eius notionem, quod sit contractus consensualis, quo quis negotium alienum gratis administrandum suscipit, ex §. 32. Lib. III. Tit. 2. Elem. Iur. ciu. praesupponimus. Negotium alienum vel sufficienter determinatum esse potest vel minus. *Vnde quoque mandatvm in qualificatum seu determinatum et simplex seu vulgare diuidi potest.*

§. XXXVIII.

Mandatarius alterius, nimirum mandantis, negotia gratis administrat (§. praec.). Is, qui negotia alterius administrat, alterum virium suarum in isto negotio participem reddit (§. 29. L. 1. tit. 5. Elem. Iur. ciu.). Mandatarius igitur mandantem virium suarum in negotio mandanti proprio gratis participem reddit. Sed is, qui alterum in fine quodam obtinendo virium suarum participem reddit, alteri auxilio est (§. 43. Praecog. Elem. Iur. ciu.), et inde vnam cum altero repraesentat personam (§. 44. l. c.). *Quare mandatarius, intuitu negotii suscepti, vnam cum mandante repraesentat personam, et hinc inter hos eo magis nexum amicitiae §. 25. conuenienter concipimus, cum haec administratio gratis fiat, quae gratuita administratio facilius amicitiae congruit. L. 1. §. vlt. ff. mand.*

§. XXXIX.

Mandans ex mandato omnem ordinarie percipit utilitatem (§. 37.). *Quare mandans ad damna culpa etiam leuissima data mandatario reparanda obligatur (§. 11. Diss. II.).* Casus occurrit in L. 61. §. 5. ff. de furt.

§. XL.

Ei paciscentium, qui ad culpam leuissimam praestandam obligatus est, detrimentum, alteri etiam casu mixto subnatum, ad reparationem damni dati imputatur; nisi ille probet, detrimentum mero casu esse subnatum (§. 9.

D

Coroll.

Coroll. I. et II. Diff. IV.). *Quare mandanti malum, quod mandatarius casu mixto in negotio administrando sensit, ad reparationem damni dati imputatur, nisi mandans probet, aut aliunde manifesto constet, malum mere casu, h. e. citra omnem mandantis culpam, esse subnatum.* L. 26. §. 7. ff. mand.

COROLL. I.

Quoniam autem mandatarius in mandato qualificato quoque ad leuissimam culpam præstandam obligatus est, uti mox ex sequentibus apparebit: singulare est in mandato qualificato, quod et mandatarius simul probare debeat, malum, quod in negotio peragendo sensit, citra omnem suam culpam sibi esse ex negotio subnatum. *Si itaque mandatarius hoc probare nequit, malum sua culpa præsumitur sensit; quod damnum non est a mandante reparandum.*

COROLL. II.

Contraria sese ratione res habet in mandato vulgari, in quo mandatarius non nisi latam culpam præstat. In hoc probatio culpæ mandatarii etiam mandanti incumbit, si sese mandans a reparatione damni liberare vult.

§. XLI.

Ratio, propter quam mandans ex mandato obligatur ad leuissimam culpam mandatario præstandam, est illa gratis a mandatario suscepta negotii alieni administratio, ideoque officium humanitatis inigne mandatarii mandanti exhibitum, quod ex mandato demum in officium necessitatis degenerat (§. 38.): consentit cum nostro asserto L. 61. §. 5. ff. de furtis. Ponas itaque mandatarium, antequam mandatum susceperit, aliunde iamiam perfecte obligatum esse, ideoque cogi posse, ad negotii alterius administrationem, tunc ratio, propter quam mandans obligatur ad culpam leuissimam mandatario præstandam, cessat. Verum cessante ratione legis, cessat etiam ipsa legis dispositio (§. 149. Elem. Iur. Nat.). *Mandans itaque tum demum ad culpam leuissimam mandatario præstandam obligatus non est, si iam ante mandatum susceptum mandatarius perfecte obligatus sit, cogique possit ad negotia mandantis administranda. Quid quod cum contrahens, secundum naturam contractuum*

COM-

communem, tum demum ad leuem culpam obligetur, si alter cum altero aequalium ex contractu percipiat utilitatem, ideoque alteri aequalia officia humanitatis exhibeat: afferendum esse arbitror, *mandantem non nisi ad dolum et culpam latam mandatario praestandam obligatum esse, si iam ante mandatum susceptum mandatarius aliunde obligatus sit, ideoque cogi possit ad negotia mandantis administranda.* Conf. LAUTERBACHII Comp. Pand. Lib. XVII. tit. 1. Mandati vel contra pag. 289.

SCHOLION.

Huc spectant negotia, quae princeps ministro suo peragenda commisit, conf. Perillust. a LEYSERI Medit. ad Pand. spec. 154.

§. XLII.

In contractu, ex cuius natura arcta amicitia inter contrahentes praesumitur, dolus contrahentis non solum ad reparationem damni dati, verum quoque ad poenam infamiae imputatur, notioni infamiae conuenienter (§. 28.). *Quare mandatario, qui dolum circa negotium susceptum committit, iste dolus et ad reparationem damni et ad poenam infamiae imputatur* (§. 38.). L. 1. L. 6. §. 5. ff. de his, qui not. infam. L. 21. C. mandati.

COROLL.

Huc spectat casus, quo mandatarius pecuniam fidei suae commissam in proprios vsus conuertit.

§. XLIII.

In mandato qualificato siue determinato mandatarius in gratuitam administrationem negotii alieni a mandante determinati consensit (§. 37.). Negotium determinatum effectui dandum requirit vsum omnium virium, quibus negotium determinatum hoc, et non aliud, existentiae redditur (§. 79. Diss. I.). Mandatarius ergo in mandato qualificato ordinarie in vsum omnium virium negotio determinato sufficientium consensit. Vsus omnium virium, negotio seu officio determinato sufficientium, dici meretur summus circa illud negotium adhibitus diligentiae gradus (§. 14.

Diff. I.). Vnde colligitur, quod *mandataris in mandato qualificato seu determinato* in summum diligentiae gradum, circa administrationem negotii determinati, ordinarie consenserit, et inde *quod ad summum diligentiae gradum obligatus sit* (§. 15. Diff. II.). L. 21. L. 11. L. 13. C. Mandati.

§. XLIV.

In mandato qualificato seu determinato, ex differentia specifica, nimirum ex negotii determinatione, ope principiorum generalium, mandatario attribuimus obligationem ad maximam diligentiam (§. praec.). Quum igitur in mandato simplici seu vulgari (in quo negotium alienum non satis determinatum occurrit) differentia illa specifica, quae mandatum determinatum efficit, deficiat (§. 37.): *mandatario adhuc in mandato simplici obligationem ad maximam diligentiam adstruere non licebit.* Quod si vero ex differentia specifica alicuius contractus alius consensus ab illo, qui ex natura contractuum communi elicitur, diuersus in certum diligentiae gradum non adest: tunc contrahens ad eum diligentiae gradum, qui quantitati utilitatis suae pacitiae proportionalis est, et inde ad minimum alteri exhibendum obligatur, si ipse vel nullam vel minimam ex contractu percipiat utilitatem (§. 27. 28. Diff. II.). *Mandatarius igitur in mandato vulgari seu simplici ad minimam diligentiam mandanti exhibendam adhuc obligatur.* L. 10. pr. L. 29. pr. §. 4. ff. Mand. conf. B. COCCII Coll. 1. §. 12. eiusdem Diff. II. Interim tamen, si mandatarius in hoc mandato, speciali promissione in maiorem diligentiam consenserit, tunc §. 32. 31. et 15. Diff. II. conuenienter ex ista promissione speciali ad maiorem diligentiae gradum obligatur, saluis principiis §. 27. 28. Diff. II. stabilitis.

SCHOLION I.

Dubium, quod, occasione §. praec., contra propositionem specialiore in Diff. II. §. 27. 28. occurrentem, de praestatione culpa circa contractus, formari possit, eodem, vti in Scholio §. 29. fecimus, modo remoueri possit.

SCHO-

SCHOLION II.

Ex istis demonstrationibus simul dubium, quod B. THOMASIVS tanquam ineluctabile §. 42. et 43. Dissert. de doct. diffic. iur. Rom. de culpar. praestat. in contract. format, facili negotio soluitur. Equidem asserit primo loco, quod cum in deposito ideo depositarius culpam tantum latam praestet, quoniam nullam utilitatem ex contractu percipiat, cur non aequè *omnis* mandatarius tantum ad culpam latam circa negotium alienum praestandam, sed ad leuissimam in mandato ordinario seu qualificato obligatus sit; cum tamen mandatarius ex contractu eodem modo, uti depositarius, nullam percipiat utilitatem. Verum enim vero, quamvis custodia, quam in deposito depositarius rei alienae sibi traditae praestat, sub negotio alieno, tanquam species sub genere, contineatur; tamen ordinarie in deposito custodia a mandante omnimode determinata non est, potius vero mandans depositario relinquit, quomodo velit rem depositam custodire, ne res detrimentum capiat: unde ordinarie custodia, quam depositarius suscipit, est negotium a mandante nondum sufficienter determinatum. Cum igitur leges Romanae §. praec. allegatae etiam in mandato vulgari seu simplici, quo negotium alienum non sufficienter determinatum occurrit, minimam tantum diligentiam a mandatario exigent (§. cit.): *ICTI Romani principia sua de praestatione culpa in contractibus generalia in mandato nondum deseruerunt.* Quod autem in mandato qualificato et determinato non minima, uti in deposito, sed maxima diligentia a mandatario exigatur, illud nec principiis generalibus de praestatione culpa circa contractus, uti iam in scholio praecedenti annotauimus, contradicit; quia nimirum ex differentia specifica mandati ordinarii seu qualificati consensum verum in maximam diligentiam determinauimus.

§. XLV.

Si mandatarius, etiam in mandato vulgari siue simplici, rem, quam pro altero emendam suscipit, tertium emere patitur in gratiam tertii; tum mandatarius vel saltem indeliberate nullis prorsus vitur viribus explendo officio mandatarii sufficientibus, isque non-vltus virium indeliberatus vix a proposito, mandantem in gratiam tertii laedendi, h. e. a dolo separari potest. Cum autem is, qui,

D 3

licet

licet indeliberate nullis profus vtatur viribus explendo officio sufficientibus, latam culpam committat (§. 114. Diff. I. et 21. Diff. II.): *Mandatarius, etiam in mandato vulgari, si rem, quam pro alio emendam suscipit, tertium emere passus fuit in gratiam tertii, culpam latam committit, et inde malum, quod mandanti suboritur, mandatario ad reparationem imputatur (§. 43.).* L. 8. §. ult. ff. mand.

§. XLVI.

In mandato qualificato termini mandati sunt determinati (§. 27.). Mandatarius itaque, in mandato qualificato terminos mandati excedens, vel dolum, si animo deliberato, vel saltem leuissimam culpam committit, si animo indeliberato terminos mandati transgreditur (§. 57. Elem. Iur. Natur.). Iam quum mandatario in mandato qualificato, dolus et culpa quaecunque etiam leuissima ad reparationem damni mandanti dati imputetur (§. 42.): *Mandatario, in mandato qualificato terminos mandati excedenti, factum suum illicitum ad reparationem damni mandanti dati imputatur.* Perillustre. WERNERI Obseru. 147. et 197. Part. III.

COROLL. I.

Mandatarius, qui debitori mandantis sui, a quo debitum exigere debebat, longius spatium indulget, terminos mandati transgreditur, et inde mandanti ad reparationem damni dati obligatur. conf. Perill. LEYSERI Medic. ad Pand. spec. 154.

COROLL. II.

Si mandatarius ante terminum solutionis mandato determinatum c. g. noch vor der Zahlungs-Woche, tertio soluerit, terminos mandati transgreditur, et consequenter dolum vel culpam committit (§. praec.). Ponas tertium illum mutuum pecuniam accipientem post solutionem ante terminum solutionis foro cedere, tunc mandans ex hoc neglecto solutionis termino datum culpa vel dolo mandatarii datum tenet (§. 123. Diff. I.), ideoque *mandatarius mandanti tenetur ad reparationem damni, si ante terminum solutionis destinatum tertio soluerit, qui ante solutionis terminum ordinarium foro cedere coactus fuit.*

fuit. Conf. SCHILTERI Exerc. 28. th. 83. Addatur BERGERI
Oec. Iur. Lib. III. Tit. 5. §. 37. n. 1.

COROLL. III.

Mandatarius debitum nomine mandantis a debitore recipiens, qui ipsi mandatario aliunde obligatus est, debitumque exactum pro suo credito sibi arrogans, terminos mandati dolo aut scilicet lata culpa transgreditur, et inde mandanti ad reparationem damni etiam mora danti tenetur. conf. BERGER l. c.

§. XLVII.

Procurator iudicialis, qui fatale oblationis sui principalis ad iurandum neglexit, licet ipsi principali citationes insinuatae sint, tamen culpam vel scilicet leuissimam committit, id quod ex idea procuratoris iudicialis colligi potest. Qua e principali ad damnum inde subnatum reparandum obligatur (§. 42.). Ponas istud damnum propter mala futura principali metuenda determinari non posse, ideoque incertae esse aestimationis; tunc reparatio damni a procuratore exigenda fieri nequit: damnum enim inassignabile reparari non potest (per Pr. Iur. Nat.). Hinc principalis, si a iuramenti praestatione propter fatale culpa procuratoris neglectum repelleretur, damnum sentiret, non quidem sua, attamen procuratoris culpa, minus reparabile. Verum ei, qui ex negotio iure stricto valido citra suam culpam sibi imputabilem a tertio laesus, praetor dat restitutionem in integrum (§. 14. tit. 3. lib. 4. Elem. Iur. civ.). *Principalis ergo contra fatale oblationis principalis ad iurandum a procuratore neglectum, cum prima, si lis est de re incertae aestimationis, in integrum restituitur.* conf. Perillus. a WERNER. obseru. 3. Part. 1. A procuratore tamen distinguimus aduocatum, qui simul procurator iudicialis non est.

§. XLVIII.

Mandatarius fines mandati transgrediens desinit vnam cum mandante repraesentare personam (§. 38.). Verum, quatenus mandatarius vnam cum mandante repraesentat perso-

personam, eatenus ex pacto, quo tertio nomine mandantis aliquid promittit, suum mandantem tertio perfecte obligat (§. 90. Praec. ad El. Iur. ciu.). *Mandans itaque per mandatarium, fines mandati praescriptos excedentem, tertio haud obligatur.* Perillustr. a WERNER Obs. 197. Part. III.

COROLL.

Hinc mandans ultra summam in mandato determinatam tertio, cum quo mandatarius contraxit, non tenetur; mandatarius autem, qui ultra summam mandato determinatam excessit, tertio obligatur. Cit. obseru. 147. Parte III.

§. XLIX.

Quam primum mandans mandatum suum reuocat, mandatarius vnam cum mandante repraesentare desinit personam (§. praec.), ideoque mandans ex negotio a mandatario gesto post mandati reuocationem iure stricto non obligatur (§. cit.). Verum hoc modo tertius, qui cum mandatario contraxit, ob mandatum praeuium, cuius reuocationem scire non potuit, malum sentiret citra suam culpam, cuius existētia ratio continetur in mandato praeuio et in illa culpa mandantis, qui mentionem mandati reuocati tertio facere omisit, qua patrimonium tertii diminutum est. Verum malum, nobis citra nostram culpam subortum, cuius existētia ratio continetur in alterius actione culposa, qua $\tau\theta$ nostrum violatum seu patrimonium diminutum, efficit damnum culpofum ab altero reparandum (§. 128. Diss. I.). *Mandans itaque post reuocationem mandati adhuc obligatur ad reparationem damni, quod tertius sentit, qui ob reuocationem mandati, sibi a mandante haud significatam, cum mandatario adhuc contraxit.* arg. L. 61. §. 5. ff. de furt. arg. L. 17. ff. de officio Praesid. Conf. Perillust. Dom. a LEYSER Medit. ad ff. IV. spec. 180.

SCHOLION I.

Liceat nobis nostrum ex L. 61. §. 5. ff. de furtis formatum argumentum adhuc euincere. Afferit AFRICANVS in hac lege: **IUSTISSIME PROCVRATOREM ALLEGARE, NON FUISSE**
SE

SE ID DAMNVM, de quo §. 39. 41. egimus, PASSVRVM, SI ID MANDATVM NON SVSCEPISSET. Quodsi itaque in locum procuratoris, qui in legē expressus est, subtilitas tertium, qui post reuocationem mandati sibi haud significatam cum mandatario contraxit, facile nostram perspicies argumentationem in lege citata esse fundatam.

SCHOLION H.

Dicis, nostro asserto obstare ex iure canonico cap. 9. de procuratoribus in sexto. In quo expresse asseritur: *matrimonium esse nullius momenti, si procurator, antequam contraxerit, a domino fuerit reuocatus, licet tum ipse una cum ea, cum qua contraxerit, reuocationem huiusmodi penitus ignoraret.* Verum cum nos nondum asseruerimus, mandantem ex facto mandatarii reuocati, ideoque ex negotio valido, sed ex culpa sua, tantum teneri ad reparationem damni, quod tertius sentit, qui cum mandatario citra notitiam tertii reuocato contraxit; sponsalia, ab huiusmodi procuratore reuocato contracta, etiam nostris principiis conuenienter nullius sunt momenti. Interea tamen non dubito, quin mandans quoque personae tertiae, quam huiusmodi procurator sponsalia celebravit, obligetur ad reparationem damni, si tale aliquod persona tertia assignare queat, quale in §. praec. tertius assignare potest, qui cum mandatario post reuocationem sibi a mandante haud significatam contraxit.

§. L.

Casualis rei pactitiae interitus maximam quoque diligentiam transgreditur (§. 35. Diff. III.), et quum merus casualis rei pactitiae interitus obligationem pactitiam ad promissum effectui dandum tollat (§. 36. Diff. II.). *Inde, licet in mandato ordinario seu qualificato mandatarius maximam diligentiam exhibere obligetur (§. 43.), tamen casualem rei pactitiae interitum praestare non obligatur.* L. 13. ff. mand.

COROLL.

Is contrahentium, qui speciali conuentione periculum rei pactitiae in se suscepit, ad illud praestandum alteri obligatur (§. 36. Diff. II.). *Mandatarius igitur, qui periculum rei sibi demandatae conuentione speciali*

Speciali in se suscepit, ad istud mandanti praestandum perfecte obligatur. Attamen in hoc casu, quo mandatarius periculum in se suscepit, casus insolitissimi ab ordinariis adhuc distinguendi sunt secundum ea, quae in scholio §. 35. Diss. IV. explicata fuerunt.

VIRO IUVENI
NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
AVTORI DISSERTATIONIS

PRAESTANTISSIMO,
AMICO SINGVLARITER COLENDO

S. D. P.

P R A E S E S.

TE, Vir Iuuenis Nobilissime, frui quo diutius mihi licet, eo plus indies meo adcrefcit de TE bene merendi studio. Momentum, quod mihi primam TVI copiam fecit, illud ipsum quoque est, ex quo magni TE facere coepi; tantum quippe in animos pulchritudine morum atque elegantia vales. Magnis itaque mihi in deliciis fuit, cum nomen TVVM nostrae dederis societati elaboratoriae-disputatoriae. Hic enim mira animi praesentia et ingenium alacre et facundia suaui, et egregius eruditionis TVAE adparatus, in TE conspiciebantur. Ast ne sic quidem satis iam progressa TVA potentia, sed noua laudis TVAE, eaque insigniora paras monumenta. Optime quidem. Nam vt publice constat, quem

quam firmo fundamento spes mea et PARENTIS TVI
 honoratissimi, *Patroni mei pie semper colendi*, de TE con-
 cepta nitatur, nouum mihi TVAE industriae TVAEQUE
 doctrinae in iurisprudencia egregie efflorescentis speci-
 men exhibuisti, simulque etiam atque etiam a me petiisti, vt
 in conflictu supra istud cum aliis ineundo publico tibi adsi-
 sterem. TVA itaque industria pariter ac amicitia PAREN-
 TIS TVI, *Viri de re ciuitatis optime meriti*, ductus non po-
 tui non summa cum laetitia TVIS subscribere desideris.
 Gratulor TIBI specimen ingenii non minus, quam scien-
 tiae iuris pereximiae, et quaeuis prospera ex animo ad-
 precor. Pergas quaeiso in eo, quo coepisti solidae iuris co-
 gnitionis tramite, vt filius TANTO PATRI aliquando euadas
 simillimus. Me vero vt in posterum, sicuti coepisti, ami-
 citia TVA complectaris, perobseruanter abs TE peto.
 Vale. Scrib. Ienae d. 9. Februarii an.

M DCC XLI.

In studiis sic perge, DEO vt sis semper amandus,
 Et PATRIAE, et MVSIS omnibus, atque TVIS.

gratulationis et paternae admonitionis causa
 filio vnico AMANDO scrib.

FRIEDERICVS AMANDVS
 TRAVTMANN. I. V. D.
 OPPONENS.

Ergo etiam ostendis docto conamine nobis,
TRAUTMANNE, ingenii munera rara TUI?
Sic decet, eximio dum quae dignissima ciue
Praestas, et vires, dulcis Amice, probas.
Hinc tot laetandi causae, tot vota parantur,
Et fremitu laeto pulpita docta sonant.
Maeste igitur feruore animi, solerteque cura,
Non deerit studiis Patria amica TVIS.
Nam quibus in terris aequum laudatur, et ardet,
Ars etiam et virtus praemia digna parant.

Gratulabundus atque cum voto omnigenae
prosperitatis adiecit

PAVL. WILH. SCHMIDIUS I. V. D.
OPPONENS.

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
DOMINO RESPONDENTI
FAVORI ET AMICO SVO AESTVMATISSIMO
S. D. P.
F. L. B. DE REINBABEN.
OPPONENS.

Musa TIBI templi iam limina pandit honoris,
Ac circumcingit frondens TYA tempora laurus;
Hoc imitatur facta fortuna futura,
Passibus ambiguus erret quae tempore nullo,
In summa: nunquam perturbent tristia grata,
Donec in excelsu penetrabis limen Olympi.

ERLENDT
M. V. D.
OPPONENS

X2368854

VD18

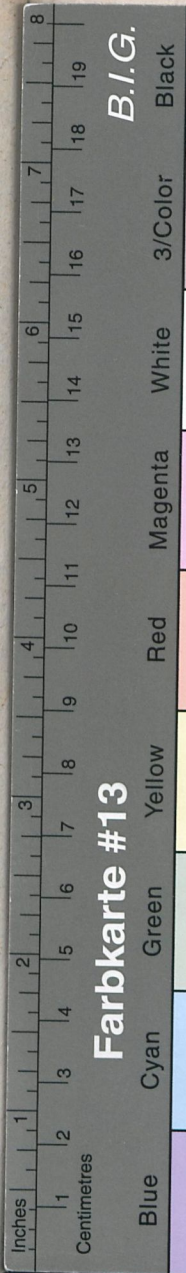
ULB Halle

007 465 084

3

1741,7 b 8

7-8

30

TIONE QVINTA

DNEM CVLPAE

CIRCA
S EMPHYTEVSEOS,
S ET MANDATI

FAVENTE,
GNIFICENTISSIMO
RINCIPE AC DOMINO

M I N O
MO HENRICO

CI CLIVIAE MONTIVM ANGA-
LANDGRAVIO THVRINGIAE MAR-
TE PRINCIPALIS DIGNITATIS HEN-
ARCAE RAVENSBERGAE SAYNAE
TGENSTEINH DYNASTAE
TEINII RELIQA
LONGE CLEMENTISSIMO

CONSENSV
CTORVM ORDINIS

RESIDE
SCHIERSCHMIDIO

ET PHILOS. DOCT.
IMINIS SAXO - ISENACENSIS ADVOCATO
ATRONO SVO PIE COLENDO,
ORVM EXAMINI SVBIICIT
ENS ET AVTOR

AMAND. TRAVTMANNVS,
ET PHILOSOPH. CVLT.

FEBRVARI M DCC XLI.

IO. CHRISTOPH. CROEKERI.

